

MD-2012, Moldova, Chișinău,
str. Sfatul Țării, 16

Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@mdl.net

RAPORT TEMATIC

Analiza situației pe țară privind documentarea copiilor cu adeverințe de naștere

(pct. 7 din Planul de acțiuni al
Serviciului protecția drepturilor copilului pentru anul 2013)

Elaborat:

Tatiana Crestenco

Șef Serviciul protecția drepturilor copilului, CpDOM

Chișinău 2013

1. Introducere. Cadrul normativ

2. Asigurarea dreptului copilului la nume de către părinți, autoritatea tutelară de nivelul I și II, alți actori sociali. Procedura de înregistrare a nașterii copilului.

3. Analiza informației privind starea de lucruri pe țară la capitolul copii nedocumentați exemplificată prin cazurile aflate în vizorul avocatului parlamentar.

4. Concluzii și Recomandări

5. Bibliografie

1. Introducere. Cadrul normativ.

Statele care au ratificat Convenția ONU cu privire la drepturile copilului au responsabilitatea să asigure realizarea drepturilor copilului ca ființă umană.

În articolul 7 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului este garantat dreptul copilului de a avea un nume la naștere. “Copilul este înregistrat imediat după nașterea sa și are de la această dată dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de aceștia”.

Aceste prevederi se regăsesc în art. 5 alin. (1) al Legii privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994, care stipulează că ”din momentul nașterii copilul are dreptul la un nume și este înregistrat conform prevederilor Codului familiei”.

În același context, potrivit prevederilor art. 55 din Codul familiei al Republicii Moldova care stabilește dreptul copilului la nume de familie și prenume, “copilul are dreptul la un nume de familie și prenume. Copilul dobândește numele de familie al părinților săi. Dacă părinții poartă nume de familie diferite, copilul va lua numele de familie al tatălui sau al mamei, în baza acordului comun al acestora. Copilul va purta un prenume simplu sau unul compus din două prenume, potrivit voinței ambilor părinți. În caz de litigiu între părinți privind numele de familie și/sau prenumele copilului, decide autoritatea tutelară.”

În art. 28 și 29 ale Codului civil al Republicii Moldova se menționează că ”orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobândit potrivit legii. Numele cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, și patronimicul. Numele de familie se dobândește prin efectul filiației și se modifică prin efectul schimbării stării civile, în condițiile prevăzute de lege. Prenumele se stabilește la data înregistrării nașterii, în baza declarației de naștere. Orice persoană are dreptul la respectul numelui său. Persoana fizică dobândește și exercită drepturile și execută obligațiile în numele său”.

Comentariile la Codul civil al Republicii Moldova oferă mult mai multe detalii referitor la numele unei persoane, prenumele acesteia și patronimicul, și anume:

Numele persoanei fizice este un atribut de identificare a acesteia. Aceasta se datorează faptului că personalitatea unei persoane fizice trebuie să apară distinct în relațiile inter-umane, față de personalitatea altuia. Prin urmare, legiuitorul consfințește dreptul oricărei persoane fizice dreptul la nume stabilit sau dobândit conform prevederilor legii. Conform art. 55 din Codul familiei, copilul are dreptul la un nume de familie și prenume. Copilul dobândește numele de familie al părinților, iar prenumele este stabilit de către aceștia. Numele persoanei fizice este

un drept subiectiv nepatrimonial. Conținutul acestui drept cuprinde prerogativele titularului de a purta, de a folosi numele dobândit, posibilitatea de a cere îndreptarea, rectificarea greșelilor strecurate în actele care cuprind numele, precum și dreptul de a se opune folosirii numelui de către alte persoane.

Numele persoanei fizice, ca atribut de identificare a acesteia, se utilizează atât în sens larg, cât și în sens restrâns. În sens larg prin nume se desemnează numele de familie și prenumele, iar în sens restrâns – numele de familie. Legiuitorul utilizează termenul de nume în sens larg și stabilește că acesta este format din următoarele componente: numele de familie, prenumele, care sunt utilizate împreună, iar în cazurile prevăzute de lege și patronimicul. Numele de familie este format din unul sau mai multe cuvinte, stabilit conform legii (art. 55 Codul Familie). Cu ajutorul numelui de familie omul, ca subiect de drept, se individualizează în societate. Numele de familie nu aparține unei persoane fizice determinate, dar este comun membrilor aceleiași familii. Prenumele este o parte componentă a numelui și constă dintr-un cuvânt sau grup de cuvinte, care individualizează persoana fizică în familie și, împreună cu numele de familie, în societate. Rolul prenumelui se exprimă în funcția acestuia de a contribui la o mai bună individualizare a persoanei fizice în familie și societate. Acest rol al prenumelui se realizează, îndeosebi, împreună cu numele de familie, cu care alcătuiește o unitate. Patronimicul este acea parte componentă a numelui care derivă de la prenumele tatălui. Numele persoanei fizice cuprinde și patronimicul acesteia doar în cazurile prevăzute de lege.

Dobândirea numelui de familie are loc prin efectul filiației, conform prevederilor art. 55 din Codul familiei. Astfel, copilul dobândește numele de familie al părinților săi. Dacă părinții au nume de familie diferit, copilului i se va da numele de familie al tatălui sau al mamei, în baza acordului comun al acestora. Modificarea numelui de familie are loc ca rezultat al schimbării stării civile, în condițiile prevăzute de lege. Modificarea numelui de familie poate avea loc în cazurile: adopției, încheierii căsătoriei sau divorțului, depunerii cererii de către persoană la organele de înregistrare a actelor de stare civilă în a cărei rază teritorială își are domiciliul solicitantul.

În cazul adopției, numelui de familie al adoptatului poate fi modificat de către instanța de judecată la cererea adoptatorilor¹. În cazurile în care instanța de judecată pronunță încetarea adopției, se soluționează și problema restabilirii numelui de familie. În ambele cazuri de schimbare a numelui de familie a adoptatului, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani se cere și acordul acestuia.

¹ art. 43 Legea cu privire la regimul juridic al adopției nr. 99 din 28 mai 2010

Persoana care a împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să solicite schimbarea numelui de familie prin depunerea unei cereri la oficiul de stare civilă în a cărui rază teritorială își are domiciliul².

Prenumele persoanei poate fi simplu sau compus din două prenume. Prenumele copilului se stabilește la acordul comun al părinților la data înregistrării nașterii copilului. Prenumele persoanei nu este supus modificării în urma schimbării stării civile.

În scopul respectării dreptului copilului la un nume art. 22 alin. (1), (2) al Legii privind actele de stare civilă nr. 100-XV din 26 aprilie 2001, prevede că obligația de a declara nașterea copilului o au părinții sau unul dintre ei, iar dacă părinții nu au posibilitatea de a declara personal nașterea copilului, declarația respectivă se face de către rudele părinților sau o altă persoană împuternicită de ei, de către administrația unității sanitare în care s-a produs nașterea sau în care se află copilul, de către autoritatea tutelară, precum și de către alte persoane.

2. Asigurarea dreptului copilului la nume de către părinți, autoritatea tutelară de nivelul I și II, alți actori sociali. Procedura de înregistrare a nașterii copilului.

După cum s-a menționat și anterior, întîietate în declararea nașterii copilului o are părintele (părinții) care prezintă **actul medical constatator al nașterii, actul său de identitate, actele pe baza cărora se vor înscrie în actul de naștere datele privind tatăl copilului.** Declarația de naștere se face în termen de cel mult 3 luni din ziua nașterii copilului.

Există și situații cînd declarația de naștere nu a fost făcută în termenul de 3 luni de la nașterea copilului așa cum se prevede în art. 22 alin. (5) din Legea privind actele de stare civilă. În asemenea situații are loc înregistrarea tardivă a nașterii și urmează să aibă loc în termen de pînă la 1 an de la nașterea copilului. Întocmirea actului de naștere se face de către oficiul stare civilă cu acordul șefului Oficiului stare civilă.

Procedura de înregistrare tardivă a nașterii este similară cu cea a nașterii cu următoarele excepții:

- Se prezintă o cerere/explicație privind înregistrarea tardivă a nașterii, care va conține informația privind motivul nerespectării termenului acordat de legiuitor pentru declararea nașterii;

² art. 49 – 53 din Legea privind actele de stare civilă nr. 100-XV din 26 aprilie 2001

• Persoanele care sînt obligate să declare nașterea vor fi sancționate conform art. 339 Cod contravențional³ pentru nerespectarea termenului de declarare a nașterii.

Există totodată cazuri cînd declarația de naștere se depune după expirarea unui an de la data nașterii copilului. În acest caz, întocmirea actului corespunzător se face la oficiul stare civilă pe baza avizului privind înregistrarea tardivă a nașterii copilului, fiind cercetate cauzele încălcării termenelor stabilite și exceptată o eventuală dublare a înregistrării nașterii. În anumite circumstanțe, oficiul stare civilă solicită poliției verificările corespunzătoare, precum și avizul medicului legist cu privire la vîrsta și sexul copilului a cărui naștere urmează a fi înregistrată⁴.

Examinarea de către Oficiul stării civile a cererii privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă reprezintă procedura de organizare a dosarului respectiv, examinarea acestuia, emiterea avizului corespunzător și înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă. Înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă are loc în cazul depunerii cererii de înregistrare a nașterii după expirarea termenului stabilit de legislație pentru declararea acestora, inclusiv, dacă a expirat termenul de 1 an de la momentul procedurii evenimentului.

Înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă se efectuează în următoarele cazuri:

- Nașterea este declarată la expirarea termenului de un an de la data cînd s-a produs evenimentul;
- Întocmirea actului a fost omisă de către organul de stare civilă, deși au fost depuse actele necesare pentru întocmirea acestuia.

Pot solicita înregistrarea ulterioară a nașterii copilului:

- a) părinții (unul dintre părinți);
- b) rudele părinților sau o altă persoană împuternicită de aceștia;
- c) autoritatea tutelară;
- d) alte persoane sau instituția la întreținerea cărora se află copilul⁵.

Pentru înregistrarea ulterioară a actului de naștere sînt necesare următoarele acte⁶:

- Actul medical constatator al nașterii;

³ Nerespectarea fără motiv întemeiat a termenului legal de depunere la oficiul de stare civilă a declarației cu privire la naștere se sancționează cu amendă de la 10 la 20 de unități convenționale.

⁴ Art. 26 Legea privind actele de stare civilă nr. 100-XV din 26 aprilie 2001

⁵ Pct. 173 din Instrucțiunea cu privire la modul de înregistrare a actelor de stare civilă aprobată prin Ordinul Ministrului Dezvoltării Informaționale nr. 4 din 21 ianuarie 2004

⁶ Pct. 174 din Instrucțiunea cu privire la modul de înregistrare a actelor de stare civilă aprobată prin Ordinul Ministrului Dezvoltării Informaționale nr. 4 din 21 ianuarie 2004

- Avizul privind constatarea lipsei actului de stare civilă (F 28), solicitat la organele de stare civilă: din raza teritorială unde s-a produs nașterea; din raza teritorială unde își au sau au avut domiciliul părinții copilului, din momentul nașterii acestuia pînă la data depunerii cererii de înregistrare ulterioară;

- Explicația (informația privind locul și data nașterii, motivul încălcării termenului stabilit pentru înregistrarea actului respectiv);

- Actele de identitate ale părinților și/sau al solicitantului;

- Actele de identitate a reprezentantului (autorității tutelare sau unității medicale competente);

- Certificatul de căsătorie și după caz: declarația privind stabilirea paternității; cererea mamei solitare privind înscrierea datelor despre tată, în cazul cînd mama este necăsătorită; certificatul de divorț, dacă din momentul desfacerii căsătoriei pînă la nașterea copilului nu au trecut mai mult de 300 zile; certificatul de deces al soțului, dacă din momentul decesului pînă la nașterea copilului nu au trecut mai mult de 300 zile;

- Certificatul privind evidența medicală a copilului, eliberat de medicul de sector cu indicarea perioadei de evidență și a stării de sănătate a copilului; certificatul de la instituția școlară (preșcolară), precum că copilul frecventează instituția și comunicarea informației privind actele prezentate la înscrierea copilului în instituția respectivă;

- Fotografia actuală (3x4) a persoanei, nașterea căreia se solicită a fi înregistrată;

- Acte documente în caz de necesitate.

Examinarea cererii privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă parcurge următoarele etape:

• Depunerea cererii – cererea privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă poate fi depusă la oficiul de stare civilă în a cărui rază teritorială domiciliază persoana interesată;

• Examinarea cererii – oficiul de stare civilă va examina cererea privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă solicitat, va organiza dosarul, va emite avizul privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă și le va expedia Serviciul Stare Civilă spre aprobare (termenul de examinare constituie 15 zile lucrătoare, fără a lua în considerație termenul de transmitere poștală).

• Aprobarea cererii – examinarea dosarului de către Serviciul Stare Civilă poate fi executată atît în regim norma, cît și în regim de urgență la solicitarea persoanei interesate, prin depunerea personală a cererii la Secția metodică și examinarea dosarelor a Direcției control și metodologie a Serviciului Stare Civilă.

Pentru verificarea în regim de urgență a dosarului respectiv urmează a fi prezentate următoarele documente:

- Dosarul respectiv sigilat în modul stabilit;
- Actul de identitate al solicitantului;
- Dovada împuternicirii: procura, contractul de mandat, legitimația de serviciu ce confirmă reprezentarea autorității tutelare sau a altui organ abilitat, etc.;
- Bonul privind achitarea taxei pentru servicii.

• Înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă – după aprobarea de către Serviciul de stare civilă a avizului privind înregistrarea ulterioară a actului de stare civilă, oficiul de stare civilă va întocmi actul respectiv și va elibera solicitantului certificatul de stare civilă.

În situațiile în care un copil este abandonat, întocmirea actului de naștere se face în termen de o lună de la data găsirii acestuia. Pentru înregistrarea nașterii copilului găsit se prezintă procesul-verbal întocmit de un colaborator de poliție, de conducătorul unității sanitare și de reprezentantul autorității tutelare căruia îi revine și obligația de a face declarația scrisă de înregistrare a nașterii. Persoana care a găsit copilul este obligată să anunțe în termen de 24 de ore poliția și să prezinte copilul cu toate obiectele și înscrisurile aflate asupra lui. După întocmirea procesului-verbal, autoritatea tutelară decide asupra măsurii de protecție a copilului.

În situația în care copilul este abandonat de mamă în spital, conducătorul unității sanitare are obligația să sesizeze poliția în termen de 24 de ore de la constatarea faptului. În acest caz actul de înregistrare a nașterii se întocmește în baza certificatului medical constatator al nașterii și a procesului-verbal întocmit de colaboratorul poliției, de conducătorul unității sanitare și de reprezentantul autorității tutelare căruia îi revine și obligația de a face declarația scrisă de înregistrare a nașterii.

Dacă numele de familie și prenumele copilului nu sînt cunoscute, acestea sînt stabilite de către oficiul de stare civilă care înregistrează nașterea copilului. La întocmirea actului de naștere, la rubrica date despre părinți se va înscrie ”necunoscuți”⁷.

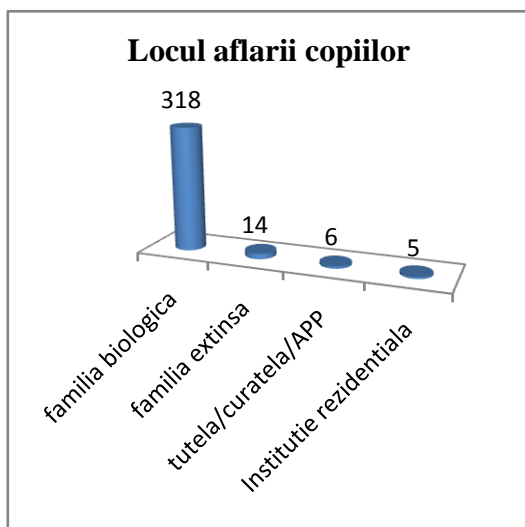
În pofida faptului că normele legale internaționale și naționale garantează că la naștere fiecare copil are dreptul la nume, pe parcursul anilor 2012-2013 în vizorul avocatului parlamentar au ajuns mai multe cazuri cînd nașterea copiilor nu era trecută în Registrul actelor de stare civilă. Prin urmare, odată ce nașterea copilului nu a trecut în Registrul actelor civile acesta este lipsit de nume, cetățenie, de dreptul la protecție, sănătate, educație etc. Respectiv, acești minori pot fi traficați pentru exploatare sexuală, muncă, prelevare de organe și nimeni nu va

⁷ Art. 25 Legea privind actele de stare civilă nr. 100-XV din 26 aprilie 2001

cunoaște despre asta. Copii fără acte de identitate nu vor fi căutați pentru că nu sînt înregistrați.

3. Analiza informației privind starea de lucruri pe țară la capitolul documentarea copiilor exemplificată prin cazurile aflate în vizorul avocatului parlamentar.

Pentru a dispune de un tablou al situației existente în Republica Moldova la capitolul copii nedocumentați a fost solicitată informație de la direcțiile raionale de

învățămînt și direcțiile raionale/municipale de asistență și protecția familiei⁸. Potrivit informației recepționate din 36 unități teritorial administrative în prima jumătate a anului 2013, la evidența autorităților se află 343 de copii nedocumentați. Nu există copii nedocumentați în raionale Taraclia, Glodeni, Ceadr-Lunga și Basarabeasca, Briceni.

Cei mai mulți copii fără adeverințe de naștere au vîrsta cuprinsă între 9-12 ani (38 %), 28 la sută din numărul copiilor nedocumentați au 13-16 ani.

Analizînd informația acumulată, observăm că majoritatea copiilor nedocumentați (93%) se află în familia biologică numărul, prin urmare, în cazul acestor copii, anume părinții trebuie să asigure documentarea lor.

RAIONUL	VIRSTA COPIILOR					TOTAL
	1-3 ani	4-8 ani	9-12 ani	13-16 ani	17-18 ani	
<i>Anenii Noi</i>	0	3	17	8	0	28
<i>Bălți</i>	0	4	7	0	0	11
<i>Basarabeasca</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Briceni</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Cahul</i>	1	9	3	5	0	18
<i>Călărași</i>	0	0	3	4	0	7
<i>Cantemir</i>	2	6	9	4	0	21
<i>Căușeni</i>	6	6	4	5	0	21
<i>Ceadir Lunga</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Cimișlia</i>	0	0	1	5	1	7
<i>Comrat</i>	2	0	0	2	0	4
<i>Criuleni</i>	0	1	0	2	0	3
<i>Dondușeni</i>	0	0	1	2	2	5
<i>Drochia</i>	0	1	2	1	0	4

⁸ Direcțiile de învățămînt au oferit informație despre copiii înmatriculați la studii, pe cînd direcțiile de asistență socială au oferit informație privind copiii mai mici de 8 ani

Dubăsari	0	2	1	0	0	3
Edineț	2	10	7	8	0	27
Fălești	0	1	5	1	3	10
Florești	0	3	5	4	0	12
Glodeni	0	0	0	0	0	0
Hîncești	0	0	2	0	0	2
Ialoveni	0	0	3	0	0	3
Leova	0	0	1	1	0	2
Nisporeni	3	4	15	13	0	35
Ocnița	3	3	3	4	0	13
Orhei	0	1	11	8	0	20
Rezina	0	1	0	0	0	1
Rîșcani	0	1	0	2	0	3
Sîngerei	0	2	4	0	0	6
Șoldănești	1	0	1	2	1	5
Soroca	2	6	6	4	0	18
Ștefan Vodă	1	10	10	6	9	36
Strășeni	0	0	2	1	0	3
Taraclia	0	0	0	0	0	0
Telenești	1	0	3	1	0	5
Ungheni	0	1	3	3	2	9
Vulcănești	0	0	0	1	0	1
TOTAL	24	75	129	97	18	343

247 din numărul total al copiilor nedocumentați sînt crescuți, educați și întreținuți de ambii părinți și doar 96 dintre aceștia provin din familie monoparentală. În unele cazuri documentarea copilului nu a avut loc deoarece aceștia provin din familii vulnerabile unde nici chiar părinții nu dispun de acte de identitate.

Specialiștii din cadrul direcțiilor de asistență socială și protecția familiei susțin că destul de problematică este documentarea copiilor ce provin din familie de romi (44 de copii). Aceasta se întîmplă din cauza schimbării frecvente a locului de trai, lipsa actelor ce atestă nașterea părinților, utilizarea actelor străine. Un caz asemănător se află și în vizorul avocatului parlamentar.

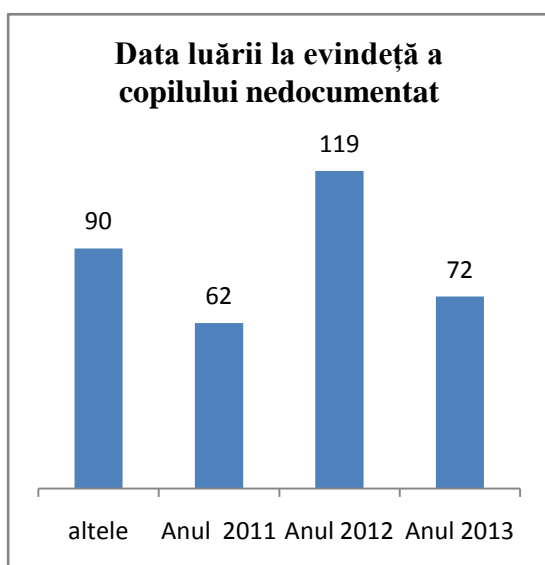
Avocatul parlamentar a fost sesizat despre un caz în care copii ce proveneau dintr-o familie de romi nu erau documentați deoarece mama acestora, ce locuia în concubinaj cu tatăl copiilor, nu avea acte de identitate. Femeia s-a născut în Federația Rusă, iar în Republica Moldova a fost adusă de o persoană tot de etnie romă în anul 1999, intrînd în țară cu o adeverință de naștere ce nu-i aparținea.

În anul 2002 femeia a născut primul copil care a fost trecut în Registrul actelor de stare civilă sub numele de familie din adeverința de naștere străină. La fel s-a procedat și în cazul altor 2 copii. Ulterior situația s-a complicat deoarece mama copiilor a fost recunoscută în calitate de învinuită în cadrul examinării unei

cauza penale. Învinuirea i-a fost adusă pe numele ce-i aparține de la naștere. Ulterior femeii i-a fost perfectată Forma nr.9 – act provizoriu utilizat și în cadrul examinării cauzei penale. Al treilea copil care s-a născut în perioada respectivă a fost înregistrat în corespundere cu datele din actul provizoriu al mamei.

Ulterior, reieșind din interesul superior al copilului, în anul 2012 procuratura raională a înaintat o cerere de chemare în judecată privind constatarea faptului nașterii femeii în cauză și ulterior al copiilor acesteia. În cadrul examinării cererii de chemare în judecată instanța a solicitat de la reclamant probe ce ar confirma că mama copiilor este posesoarea numelui de familie și a prenumelui ce urma a fi confirmat de instanță, deoarece o persoană cu același nume de familie și prenume deja este înregistrată în Registrul de stat al populației. Instanța nu a ținut cont de faptul că reclamanta anterior a fost condamnată și a fost deținătoarea actului provizoriu și nici de interesul superior al copiilor. Procesul în pricina civilă a fost încetat deoarece reclamantii – procuratura raională și mama copiilor și-au retras cererea de chemare în judecată deoarece nu dispunea de alte probe ce ar confirma identitatea mamei copiilor. A urmat respingerea unei noi adresări în instanța de judecată a aceleiași părți cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri. Drept rezultat, alți 4 copii rămân a fi nedocumentați.

Pe de altă parte, practica judecătorească din respectiva unitate teritorial administrativă este motivată de faptul că cetățenii de etnie romă utilizează acte de identitate ce nu le aparțin. Situația este valabilă și într-un alt caz în care procuratura raională a înaintat cerere de chemare în judecată unei femei ce are la întreținere 5 copii minori, a perfectat buletinul de identitate în baza unui duplicat al adeverinței de naștere străin, fapt confirmat în cadrul examinării cauzei penale.

autoritățile nu le oferă suport în documentarea copiilor.

În opinia specialiștilor, cazurilor de documentare a copiilor se examinează în circa 3 ani, deoarece începe cu stabilirea identității mamei, documentarea acesteia și ulterior constatarea faptului înregistrării nașterii copilului. Există și situații când minorii nedocumentați se află în vizorul autorităților mai bine de 3 ani. Pe de o parte, specialiștii afirmă că părinții au întâietate la creșterea, educația și întreținerea copiilor, iar, pe de altă parte, părinții se plâng că

Examinînd tabelul, observăm că cei mai mulți copii care se află în vizorul autorităților mai bine de 3 ani locuiesc în raioanele: Orhei (16 copii), Ștefan Vodă (15 copii), Ocnîța (10 copii), Edineț (10 copii).

Raionul	<i>DATA LUĂRII LA EVINDEȚĂ A COPILULUI NEDOCUMENTAT</i>			
	<i>Altele</i>	<i>Anul 2011</i>	<i>Anul 2012</i>	<i>Anul 2013</i>
<i>Anenii Noi</i>	3	7	11	7
<i>Bălți</i>	0	0	5	6
<i>Basarabeasca</i>	0	0	0	0
<i>Briceni</i>	0	0	0	0
<i>Cahul</i>	0	0	6	12
<i>Călărași</i>	4	3	0	0
<i>Cantemir</i>	9	10	2	0
<i>Căușeni</i>	1	9	6	5
<i>Ceadir Lunga</i>	0	0	0	0
<i>Cimișlia</i>	4	0	1	2
<i>Comrat</i>	0	0	2	2
<i>Criuleni</i>	2	0	1	0
<i>Dondușeni</i>	0	0	5	0
<i>Drochia</i>	0	0	1	3
<i>Dubăsari</i>	0	1	2	0
<i>Edineț</i>	10	7	8	2
<i>Fălești</i>	4	1	3	2
<i>Florești</i>	6	1	4	1
<i>Glodeni</i>	0	0	0	0
<i>Hîncești</i>	0	0	0	2
<i>Ialoveni</i>	0	0	3	0
<i>Leova</i>	0	0	2	0
<i>Nisporeni</i>	0	0	35	0
<i>Ocnîța</i>	10	1	2	0
<i>Orhei</i>	16	2	1	1
<i>Rezina</i>	0	0	1	0
<i>Rîșcani</i>	3	0	0	0
<i>Sîngerei</i>	0	4	2	0
<i>Șoldănești</i>	0	0	0	5
<i>Soroca</i>	0	6	3	9
<i>Ștefan Vodă</i>	15	9	4	8
<i>Strășeni</i>	0	0	1	2
<i>Taraclia</i>	0	0	0	0
<i>Telenești</i>	3	0	2	0
<i>Ungheni</i>	0	0	6	3
<i>Vulcănești</i>	0	1	0	0
TOTAL	90	62	119	72

În astfel de situații este important ca toți actorii sociali să-și conjuge eforturile și să contribuie la repunerea în drepturi a copilului minor care nu poate de sine stătător să ceară realizarea drepturilor sale.

Din cazurile ce au ajuns în vizorul avocatului parlamentar se observă că specialiștii din cadrul autorității tutelare întârzie să întreprindă măsurile de rigoare în cazurile copiilor nedocumentați.

La Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova a fost înregistrată o petiție în care o femeie îi solicită avocatului parlamentar să intervină pentru documentarea cu actul de naștere a copilul său. Părinții minorului nu au fost căsătoriți, iar băiatul s-a născut la domiciliul acestora. Ulterior, mama s-a adresat unității sanitare pentru a beneficia de consultația specialiștilor și a obține certificatul medical de naștere.

Din cauza lipsei de spațiu locativ, femeia împreună cu copii au locuit cu chirie în diferite localități. Din anul 2009, familia s-a stabilit cu domiciliul în raionul Orhei. În această perioadă de timp, mama nu a perfectat adeverința de naștere a copilului deoarece pierduse actul constatator de naștere. Copilul nedocumentat împreună cu fratele au fost plasați la școala internat pentru copii orfani și rămași fără ocrotire părintească.

Timp de doi ani, administrația școlii internat, specialiștii Direcției de asistență socială și protecția familiei cunoșteau că minorul, care în scurt timp va împlini vârsta de 14 ani, nu a fost înregistrat în Registrul actelor de stare civilă.

Mama afirmă că s-a adresat Direcției de asistență socială și protecția familiei pentru a obține suportul necesar la documentarea copilului. Specialiștii Direcției de asistență socială și protecția familiei nu au negat spusele femeii, dar la rîndul lor o învinuiesc că nu a îndeplinit recomandările acestora.

Inacțiunile specialiștilor și reticența mamei au dus la lezează dreptul copilului de a avea un nume la naștere și dreptul la cetățenie, Or, în art. 50 al Constituției Republicii Moldova este garantat dreptul copilului la ajutor și ocrotire specială - „copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor”. Potrivit art. 53 din Codul Familiei, copilului i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, apărarea drepturilor și intereselor legitime se asigură de părinți, reprezentanți legali, procuror, autoritatea tutelară. În caz de eschivare de la apărarea drepturilor și intereselor legitime a copiilor de către părinți, autoritatea tutelară, în temeiul art. 112 Codul Familiei, este organul competent să apere drepturile copiilor.

După cum s-a constatat și în Analiza privind protecția copiilor în situație de risc și a celor rămași fără ocrotire părintească⁹ autorității tutelare de nivelul II au

⁹ http://ombudsman.md/sites/default/files/rapoarte/studiu-_protectia_copiilor_in_rm_0.pdf

un volum de lucru foarte mare de lucru la documentarea copiilor. Aceste motivații însă nu pot fi acceptate drept justificare pentru cazurile de lezare a drepturilor copiilor la un nume.

În presă a fost mediatizat cazul unui absolvent al liceului ce nu a fost admis la examenul de bacalaureat pe motiv că nu avea act de identitate¹⁰.

Examinînd acest caz s-a constatat că nașterea tînărului nu a fost trecută în Registrul actelor de stare civilă, cu toate că acesta a studiat în cadrul școlii internat balneo-sanatoriale din localitatea Cineșeuți, raionul Rezina. Deși copilul s-a aflat într-o instituție rezidențială, fiind în custodia statului, autoritățile nu au documentat copilul. S-a constatat că elevul nu dispunea de acte de identitate pentru că nu a fost documentat la naștere pe motiv că nici mama acestuia nu dispunea de acte. Abia după mediatizarea cazului, autoritățile au început procedura de documentare a mamei copilului care se afla într-o instituție penitenciară, ulterior fiind documentat și tînărul.

Dacă supra am făcut referire la reticența reprezentanților autorității tutelare de nivelul II trebuie să menționăm că au fost semnalate și cazuri cînd primarul localității și secretarul primăriei, care potrivit art. 14 alin. (5) al Legii privind actele de stare civilă nr. 100–XV din 26 aprilie 2001, dar și potrivit normei stabilite în art. 29 alin. (1) lit. j), art. 39 alin. (1) lit. k) al Legii privind administrația publică locală nr. 436 din 28 decembrie 2006, urmează să înregistreze actele de stare civilă și să asigure funcționarea serviciului stare civilă, refuzau înregistrarea nașterii copilului.

După nașterea copilului, părinții s-au adresat primarului localității cu cerere privind înregistrarea nașterii copilului în Registrul actelor de stare civilă, respectînd procedura. Spre mirarea acestora, primarul localității și secretarul primăriei a refuzat înregistrarea nașterii copilului pe motiv de încadrare a mamei copilului în gradul I de invaliditate.

În răspunsul oferit avocatului parlamentar, primarul explica că nu poate înregistra nașterea copilului deoarece bunica acestuia l-a anunțat că fiica este invalidă de gr. I din copilărie și nu are capacitate de exercițiu. Nașterea copilului va fi înregistrată abia după declararea mamei copilului ca fiind incapabilă printr-o hotărîre a instanței de judecată. După aceasta va fi instituită curatela bunicii asupra mamei copilului ca ulterior bunica să depună cerere de înregistrare a nașterii nou-născutului.

Trebuie să menționăm de asemenea că au fost înregistrate și cazuri cînd avocatul parlamentar a solicitat implicare autorităților care au reacționat cu promptitudine.

¹⁰ <http://discriminare.md/un-elev-din-orhei-nu-a-fost-admis-la-examenele-de-bac-din-cauza-actelor-de-identitate/>

La recomandarea avocatului parlamentar, Direcția de asistență socială și protecția familiei Florești a înaintat o cerere de chemare în judecată cu privire la constatarea faptelor ce au valoare juridică. Este cazul unei minore ce era crescută, educată și întreținută de o persoană străină. Copilul s-a născut dintr-o relație extraconjugală a tatălui său care oficial era căsătorit cu femeia ce a rămas să crească copilul.

Potrivit celor menționate de doamna care educa fetița, minora s-a născut în Ucraina, iar nașterea a avut loc la domiciliu. Copilul a fost abandonat de la naștere de mama biologică, iar tatăl a adus ilegal copilul în Republica Moldova. Deoarece autoritățile Ucrainei nu cunoșteau despre nașterea acestui copil, respectiv acesta nu a fost înregistrat în actele de stare civilă. Timp de câțiva ani tatăl a încercat să identifice locul aflării mamei biologice a copilului, dar nu a reușit. În scurt timp tatăl copilul decedează, iar fetița rămîne să fie crescută de soția acestuia. Femeia a înmatriculat copilul în instituția de învățămînt din localitate, dar problema documentării minorei rămînea nesoluționată deoarece aceasta nu avea un reprezentant legal. Angajații primăriei din localitate s-au adresat procuraturii raionale să intervină cu o cererea de chemare în judecată în interesul copilului minor. Mai bine de 1 an procuratura nu a oferit nici un răspuns primarului localității și nici nu a înaintat o cerere de chemare în judecată în interesul copilului.

La adresarea avocatului parlamentar către Direcția de asistență socială și protecția familiei, specialiștii au înaintat o cerere de chemare în judecată privind constatarea nașterii copilului minor, iar timp de 3 luni a fost emisă hotărîrea judecătorească de constatare a faptului înregistrării nașterii copilului fiindu-i perfectat și certificatul de naștere.

Un alt caz în care copilul a fost născut dintr-o relație extraconjugală a fost soluționat la fel prin colaborare cu reprezentanții Direcției de asistență socială și protecția familiei.

Urmare a unei relații extraconjugale, o femeie a născut un copil, soțul acesteia fiind de mult timp plecat. Femeia a refuzat să documenteze copilul deoarece reprezentanții Oficiului de stare civilă insistau ca numele de familie al copilului să fie cel al soțului femeii, potrivit certificatului de căsătorie.

Cu aportul reprezentantului Direcției de asistență socială și protecția familiei care a intervenit pe lîngă Oficiul de stare civilă, s-a reușit documentarea copilului.

4. Concluzii și Recomandări

Dacă e să analizăm cadrul legal existent menționat la începutul acestui Raport, observăm că statul întreprinde măsurile de rigoare pentru a nu admite lezarea drepturilor copilului la nume și cetățenie.

Parlamentul a adoptat o serie de norme legislative, iar pentru a simplifica procedura de înregistrare a copiilor nou-născuți și susținerii familiilor tinere la documentarea copiilor nou-născuți cu acte de identitate Guvernul a emis Hotărârea nr. 258 din 03 aprilie 2009¹¹.

Pentru realizarea prevederilor actului normativ, Ministerul Sănătății și autoritățile administrației publice locale asigură reprezentanții Ministerul Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor (MTIC) cu încăperi în incinta maternităților, iar MTIC asigură înregistrarea actelor de stare civilă și eliberarea certificatelor respective; primirea cererilor și eliberarea buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova pentru copiii nou-născuți.

Ulterior, în vederea soluționării problemelor de documentare cu acte de identitate a populației de etnie romă din Republica Moldova, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 497 din 06 iulie 2012 privind acordarea unor scutiri la plata serviciilor de stare civilă.

De asemenea, pentru părinții ce nu respectă termenul de depunere a declarației cu privire la nașterea copilului a fost prevăzută sancțiunea contravențională.

În pofida celor menționate, în Republica Moldova sunt copii nedocumentați – copii invizibili care ulterior trec în categoria maturilor fără identitate.

343 este numărul minorilor care se află în vizorul autorităților, dar numărul real al acestora nu se cunoaște cum nu se știe nici numărul adulților care nu au putut beneficia de dreptul de a avea o identitate. Identificarea copiilor nedocumentați se datorează în mare parte activismului manifestat de unii asistenți sociali comunitari, primari, care-și îndeplinesc întocmai atribuțiile ce le revin. Există însă și funcționari cărora nu le pasă de situația copilului și refuză înregistrarea nașterii copilului pe motiv că mama este alienată mintal și încadrată în gradul I de identitate.

Unele autorități pot menționa că această problemă revine Ministerului Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor, dar această autoritatea poate ține doar evidența persoanelor cu certificate de naștere.

Prin urmare, se impune de accentuat rolul deosebit în redresarea situației în domeniu care îi revine *asistentului social comunitar* care împreună cu alți actori la

¹¹ Hotărârea Guvernului cu privire la simplificarea procedurii de înregistrare a copiilor nou-născuți și asigurarea lor cu buletine de identitate

nivel de comunitate (lucrătorii social și medical, preotul, pedagogi, primar, inspectorul de poliție, etc.) trebuie să viziteze familiile din comunitate pentru identificarea copiilor și maturilor nedocumentați și raportarea acestor cazuri autorității tutelare de nivelul II.

Specialiștii direcțiilor de asistență socială și protecția familiei urmează să intervină prompt și cu fermitate pentru documentarea copiilor, deoarece uneori din cauza nepăsării părinților care au întâietate la creșterea și educarea copiilor, anume copiii sunt cei care au de suferit.

Judecătorii urmează să ia în considerare interesul superior al copilului la emiterea hotărârilor. Asta pentru că la emiterea sentinței se ia în considerație numele de familie și prenumele învinutului menționat de acesta în lipsa actului de identitate, iar în caz de constatare a faptelor ce au valoare juridică – constatarea faptului nașterii, solicită prezentarea probelor ce ar confirma identitatea persoanei, în cazul aceluiași individ.

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Tehnologiilor Informației și Comunicației, Ministerul Sănătății, Serviciul de stare civilă, urmează să elaboreze o bază de date unificată pentru identificarea, raportarea și documentarea copiilor, dar și a maturilor fără identitate.

5. Bibliografie:

- 1.** Convenția ONU cu privire la drepturile copilului
- 2.** Constituția Republicii Moldova
- 3.** Codul familiei al Republicii Moldova
- 4.** Codul Civil al Republicii Moldova
- 5.** Codul de procedura civilă al Republicii Moldova

- 6.** Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă
- 7.** Legea nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului
- 8.** Legea nr. 99 din 28 mai 2010 privind regimul juridic al adopției
- 9.** Hotărârea Guvernului nr. 82 din 31 ianuarie 2008 cu privire la Serviciul Stare Civilă
- 10.** Hotărârea Guvernului nr. 757 din 04 iulie 2006 cu privire la aprobarea modelului unic al formularelor certificatelor de stare civilă
- 11.** Hotărârea Guvernului nr. 558 din 18 mai 2007 cu privire la aprobarea modelelor unice ale formularelor tipizate ale actelor de stare civilă
- 12.** Hotărârea Guvernului nr. 258 din 03 aprilie 2009 cu privire la simplificarea procedurii de înregistrare a copiilor nou-născuți
- 13.** Hotărârea Guvernului nr. 497 din 06 iulie 2012 privind acordarea unor scutiri la plata serviciilor de stare civilă
- 14.** Hotărârea Guvernului nr. 597 din 21 octombrie 2009 privind unele măsuri de executare a Legii nr. 21-XVIII din 18 septembrie 2009
- 15.** Ordinul Ministrului Dezvoltării Informaționale nr. 4 din 21 ianuarie 2004 cu privire la aprobarea Instrucțiunii cu privire la modul de înregistrare a actelor de stare civilă
- 16.** Ordinul comun al MS, MDI și BNS cu privire la aprobarea în redacție nouă a Ordinului nr. 100/51/56 din 23 aprilie 2002 "Cu privire la aprobarea certificatului medical constatator al nașterii" nr. 44/347/100 din 11 octombrie 2005